

פרשת נצבים

מה בפרשה: סיכום מתומצת של פרשת השבוע

עם ישראל נמצא בעליות וירידות רוחניות • זו הסיבה שמשה נצטוו לומר את השירה המעידה ונותנת תוקף נצחי לדברי הברית בכל הדורות ובכל המצבים בהם ימצא עם ישראל • פרשת השבוע ועינינו מוגשים בלשון קלה וברורה

רגעי הפרידה

כעת קרוב יותר מתמיד יום מותו של משה רבינו ופרישתו מהנהגת העם. "וילך משה..." - לאחר שסיים את דבריו הכלליים וכל העם התפזר לאוהליו, פנה משה בעצמו ללא כל גינונים טקסיים אל כל שבט ושבט כדי להפרד מהם באופן אישי. ומה אמר להם? "בן מאה ועשרים שנה אנוכי היום, לא אוכל עוד לצאת ולבוא וה' אמר אלי לא תעבור את הירדן הזה". מעתה לא תוכלו להנות מעצתי, מחכמתי ומדברי תורת, כי אלו נלקחו ממני וניתנו ליהושע. לכל החוששים מהסתלקותו של המנהיג הנעלה ומן ההנהגה החדשה, מבטיח משה בדברי הפרידה והניחומים; "ה' אלוקיך הוא העובר לפניך, הוא ישמיד את הגוים האלה מלפניך וירשתם יהושע הוא עובר לפניך כאשר דיבר ה'". כדי להמחיש את דבריו הוא קורא ליהושע ונוסך בו דברי עידוד וחיזוק לעיני כל העם.

מצוות הקהל

לאחר שאמר בפניהם את כל התורה סיים גם לכותבה ומסרה לבני שבט לוי. באותה הזדמנות מצוה אותם משה לערוך אחת לשבע שנים אסיפת 'הקהל'; "הקהל את העם האנשים הנשים והטף וגרך אשר בשעריך..." - במוצאי שנת השמיטה, כשכל עם ישראל עולה לרגל, לירושלים, בחג הסוכות, היו כולם מתכנסים בבית-המקדש והמלך היה קורא באוזניהם מתוך ספר-התורה. מטרת הציווי היא להזכיר, לעורר ולהחדיר בלב העם את מצוות התורה וקיומן - "...למען ישמעו וילמדו ויראו את ה' אלוקיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת". ואכן, המעמד הנשגב והגדול, שהיה רצוף בחרדת קודש כשמיעת התורה ונתינתה בסיים, עורר לבבות וסייע בהגברת לימוד התורה וקיומה.

מבוא לשירת "האזינו"

עם ישראל נמצא בעליות וירידות בכל הקשור לשמירת התורה והמצוות, וכפי שהעיד משה רבינו בעצמו; "כי אנוכי ידעתי את מריך ואת עורפך הקשה, הן בעודני חי עמכם היום ממרים הייתם עם ה' ואף כי אחרי מותי". זוהי הסיבה שמשה נצטוו לומר את השירה המעידה ונותנת תוקף נצחי לדברי הברית בכל הדורות ובכל המצבים בהם ימצא עם ישראל - "והיה כי תמצאנה אותו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו...". לשירה עצמה יועדה פרשה מיוחדת בתורה, הלא היא פרשת 'האזינו' אותה נקרא בשבוע הבא.

מקבץ וורטים קצרצרים

1. ולא אתכם לבדכם אנכי כורת את הברית הזאת (כט, יג)

היה סח ומפרש הרה"ק בעל האמרי חיים מויז'ניץ זי"ע "ולא אתכם לבדכם אנכי כורת את הברית הזאת" בזמן שאתם "לבדכם", איש איש לבדו, אינכם מאוחדים, אינני כורת ברית. הברית בינינו רק כשאתם מלוכדים יחדיו, באחוה ורעות...

פרשת נצבים

2. והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי (כט,יח)

יש הרבה אנשים העוברים על כל העבירות שבתורה, אבל הם מצדיקים את עצמם על ידי זה שיש להם "לב טוב", וכאילו שמי שיש לו לב טוב מותר לו הכל, ועל האנשים האלה אומר הפסוק והיה כשמעו את האלה הזאת... והתברך בלבבו כלומר, הוא יתברך בזה ויתפאר במה שיש לו לב טוב ואזי יאמר שלום יהיה לי ... אבל אז לא יאבה ה' סלוח לו...

[כתב סופר]

3. לא יאבה ה' סלוח לו (כט,יט).

לכאורה איך יתכן שהקב"ה רחום וחנון מוחל וסולח לא יחפוץ לסלוח לו, אלא הכוונה, לא יאבה הוא עצמו, שהשי"ת יסלח לו, מכיון שלפי דעתו והבנתו אינו זקוק בכלל לסליחתו יתברך, כי אינו מרגיש שחטא ואין לבבו נשבר בקרבו.

(דברי שמואל)

4. כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו (ל,יד).

יש לומר, "כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך" - קל מאוד לקבל על עצמו לעשות טוב ולומר כן מן הפה ולחוץ, אבל מה בצע בפיו העיקר הוא שיהיה "ובלבבך לעשותו" - שיהיו פיו ולבו שווין לעשות הדבר.

(דברי חיים)

5. ובחרת בחיים (ל,יט)

"ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך, לאהבה את ה' אלקיך לשמוע בקולו ולדבקה בו, כי הוא חייך ואורך ימיך" וגו'.

"ובחרת בחיים" אבל באילו חיים תבחר? חיים שהם "לאהבה את ה' אלקיך, לשמוע בקולו" "כי מה לאדם חיים אם לא רצונו יתברך" וזהו שאנו מבקשים בימים הנוראים הבאים לקראתנו לטובה: "זכרנו לחיים, וכתבנו בספר החיים" חיים שהם "למענך אלקים חיים!"

(אור החיים הק')

זה חייב להצליח!

"מה זה אומר, "תבע הלקוח לדעת בפנותו למלצרית שהגישה לו חשבון בסיום ארוחתו. לנגד עיניו התנוססה החשבונית כשליד כל מנה צוין מחירה. בתוך המנות והקינוחים צדה עינו מנה מזרה בשם

פרשת נצבים

'מצליח' שתומחרה ב-20 שקלים והוא ניסה להבין מהי.

המלצרית משכה אליה את החשבונית באומרה: "תתעלם מזה, הפעם זה לא הצליח..."

ראש השנה מתקרב בצעדי ענק, הדפים בלוחות השנה חולפים בקצב מסחרר, וממש לקראת סופו של חודש אלול ובפתחה של השנה הבאה - אנו קוראים בפרשת השבוע "אתם ניצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם." זהו. הגיע הרגע שבו נתייצב למשפט בו יבדקו מה עשינו בשנת החיים שקיבלנו בראש השנה שעבר, מאיזו נקודה יצאנו ולאיזה שלב הגענו.

אין בעולם כולו ולו אדם אחד, שפוי בשכלו, שיוכל לעמוד ולומר: אני בסדר במאה אחוז. קודם כל מפאת העובדה הפשוטה שאין מושלמים בעולם. היה אחד כזה לפני אלפי שנים, קראו לו חנוך, ואיננו, כי לקח אותו אלוקים... מי שמושלים - טוב מדי מכדי לחיות כאן! פה חיים אלו שיש להם מה לתקן, לשפר, להוסיף בכמות ובאיכות.

במצבנו, שאנו יודעים היטב בעומק לבנו שאין לנו באמת משהו להביא בידנו כהישג אמיתי לקראת יום הדין, חייבים לפחות לטכס עצה על מנת שנוכל להתחייב על שיפור בשנה הבאה, הבטחה שיש בה בשורה של ממש.

במקום להאריך בהקדמות ניגש לפסוקים בפרשתנו וניווכח: "כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוה היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא. לא בשמים היא... ולא מעבר לים היא... כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו." התורה מצהירה כאן שכל מצוותיה הם מעשים שניתנים לקיום על ידי כל אחד ואחת מאיתנו בכל מצב, אין צורך להיות בדרגה מסוימת על מנת "להיות ראויים" לקיים את התורה.

הצורך להדגיש פרט זה, נובע מכך שנותן התורה יודע היטב את שיטותיו של היצר הרע בבואו לשכנע אנשים שלא יקיימו את מצוות התורה. היצר מגיע וטוען: 'אני מבין שהתורה ציוותה לא לנקום ולנטור, אבל זה ציווי למלאכים. אדם כמוך יכול לקיים את זה?! אלוקים רוצה שתאהב את כל ישראל, שלא תדבר לשון הרע, שתלמד תורה בכל זמן פנוי ותכוון במילות התפילה והברכות. נו באמת, אתה נמצא שם? אתה בכיוון בכלל...???'

אומר רבינו יוסף חיים, ה"בן איש חי": "כדי שתוכל להתמודד קיבלת כלים - עצות מעשיות. ראשית כל, תדע שאתה יכול! כי המצוה שנצטווית לקיים - לא נפלאה ממך. זה לא משהו מופלא ונעלם מהשגתך. לא בשמים ולא מעבר לים, בפיך ובלבבך לעשותו.

מהיכן הביטחון הזה נובע? אולי במקרה הספציפי שלי אני לא יכול לקיים הכל!?

מסביר ה"בן איש חי": "לכל אדם יש 248 איברים ו-365 גידים שמכוונים כנגד רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה. אם קיבלת עיניים - אתה יכול לשמור עליהן רק לראייה מותרת, לפרגן לזולת בעין טובה, לקרוא רק חומרי קריאה כשרים. וכן הדבר לגבי השימוש באוזניים, ידיים, רגליים, מערכת העיכול ושאר איברי האדם. אם בראו אותך עם אבר מסוים - ניתנה לך היכולת להשתמש בו בלי לעבור על רצון ה'.

אין הקב"ה מעמיד אדם בניסיון שאינו יכול לעמוד בו.

פרשת נצבים

אצבעות האדם אינן שוות, יש אצבעות ארוכות וישנן קצרות, חלקן עבות יותר וחלקן צרות, ועל כולן: טביעת האצבעות - שונה מאדם לאדם.

אדם שאינו מצליח לכבוש את יצרו בשמירת הלשון והפה כמו שחברו מצליח, אינו מקבל 'פטור' כולל משמירת לשונו. כי גם אם אינו יכול להתגבר לאורך כל היום, יכול הוא להחזיק מעמד למשך מספר דקות. אם ישתדל להתמיד במספר דקות זה, אט אט יתרגל לנצור את פיו לתקופה ממושכת יותר ואז יראה שיכולת ההתאפקות שלו עולה על מה שחשב.

קבלה קטנה זו נוכל לאמץ לעצמנו ביום הדין הקרב ובא: אל תגיד 'אצלי זה לא יעבוד'; 'אני לא נמצא בדרגה כזו'. כי בכל מצוה ומעשה יש דרגות ושליבים שונים וגם כשאינך חושב שאתה מסוגל להעפיל כעת לשלב גבוה, לכל הפחות תשמור על דרגה שאותה ודאי תוכל לבצע. כי אם קיבלת את האבר המכוון כנגד אותה מצוה - זה חייב להצליח.

סדר לכל השנה

קורות הפרשות

פרשת 'ניצבים' פותחת במעמד הגדול, "אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם בְּלִפְנֵי ה'". רש"י אומר "כינס משה לפני הקב"ה ביום מותו להכניסם בברית". משה מחדש את הברית בינינו לבין בורא עולם, "ולא אתכם, לְבַדְכֶם--אַנְכִי, כִּכְתֹּב אֶת-הַבְּרִית הַזֹּאת, וְאֶת-הָאֵלֶּה, הַזֹּאת. כִּי אֶת-אֲשֶׁר יִשְׁנוּ פִּהּ, עִמָּנוּ עַמְדַּי הַיּוֹם, לְפָנַי, ה' אֱלֹהֵינוּ; וְאֶת אֲשֶׁר אֵיבְנוּ פִּהּ, עִמָּנוּ הַיּוֹם". מיד לאחר מכן כתובה אזהרה חמורה מפני, "שֶׁכֶּשׁ פִּיךָ רֹאשׁ-וְלִעֲנֵה". רש"י מפרש, "שרש מגדל עשב מר כגידין שהם מרים כלומר מפרה ומרבה רשע בקרבכם". מדובר על אותם שיחליטו בלבבם למרוד כנגד הברית ועונשם חמור ובמידה ולא יוקיעו אותם, כלל ישראל יענשו בעבורם. מיד ניתנת גם ההבהרה, "הַנִּסְתַּרְתָּ לֵה' אֱלֹהֵינוּ; וְהַנְּגַלְתָּ לָנוּ וְלִבְנֵינוּ, עַד-עוֹלָם--לְעֹשׂוֹת, אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹכָה הַזֹּאת", לא על הנסתרות יבוא העונש, על מה שבני אדם כאלו יעשו בסתר, כי אם על הנגלות. זאת מפני שציוונו לבער הרע מקרבנו ואם לא עשינו זאת, יענשו הרבים על חטאות היחיד. גם כתובה ההבטחה, שלאחר העונש, הגלות, נשוב אל השם והשם יקבץ אותנו מכל העמים, יביא אותנו אל הארץ וימול את לבבנו לאהבה אותו ולחיים טובים, וכל הקללות הכתובות ילכו על ראש שונאינו.

פרשת ניצבים מסיימת בהבטחות, "כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר אֲנִי מֵצִוְךָ הַיּוֹם--לֹא-נִפְלְאת הוּא מִמֶּךָ, וְלֹא רִחֲקָה הוּא. לֹא בְשָׁמַיִם, הוּא; לֹאמֹר, מִי־עֲלֶה-לָנוּ הַשְּׁמַיִמָה וַיִּקְחֶה לָנוּ, וַיִּשְׁמַעֵנוּ אֹתָהּ, וַיַּעֲשֶׂנָהּ. וְלֹא-מֵעֵבֶר לַיָּם, הוּא; לֹאמֹר, מִי־עֲבַר-לָנוּ אֶל-עֵבֶר הַיָּם וַיִּקְחֶה לָנוּ, וַיִּשְׁמַעֵנוּ אֹתָהּ, וַיַּעֲשֶׂנָהּ. כִּי-קִרֹּב אֵלֶיךָ הַדָּבָר, מֵאֵד: בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ, לְעֹשׂוֹתָ". "ובְחֲרַתְּ, בְּחַיִּים--לְמַעַן תִּתִּיחַ, אֶתְּךָ וְדַרְעֶךָ".

פרשת 'וילך' פותחת בדבריו המרגשים של משה, "בֶּן-מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אֲנִי הַיּוֹם--לֹא-אוֹכֵל עוֹד, לְצֵאת וּלְבֹא; וְה' אָמַר אֵלַי, לֹא תַעֲבֹר אֶת-הַיַּרְדֵּן הַזֶּה... יְהוֹשֻׁעַ, הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ". גם הבטחה שהשם יוריש את הארץ להם והסמכה מחודשת של יהושע. במעמד זה, משה כותב את כל התורה ונותן אותה ללווים למשמרת ובני ישראל מצווים לקרוא את כל התורה פעם בשבע שנים במקום הבחירה.

בגילוי השכינה באוהל מועד, אומר השם אל משה ויהושע שהמציאות היא שאחרי לכתו של משה העם יעזוב את הברית. התוצאה תהיה הסתרת פנים, "וְהִסְתַּרְתִּי פָנַי מִמֶּכָּה", ולאחר מכן תהיה התרחקות נוספת מצד העם, "וְאֲנִי, הַסֵּתֵר אֲסִתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא", יהיה מצב של הסתר כפול. כנגד זה, השם מבקש שיכתבו את השירה הזאת, שירת "האזינו" שבפרשה הבאה. שכאשר יגיעו הצרות, השירה הזאת תהיה

פרשת נצבים

העדות בפני השם על הברית. משה כותב את השירה ומלמדה לכל עם ישראל.

היום של משה

כל זה קורה ביום אחד, ז' באדר. זהו היום בו עומד משה מול כל עדת בני ישראל ואומר את המילים האלה, "אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם כְּלָכֶם", זהו היום של משה רבנו. למעשה היה צריך להתחיל את חומש 'דברים' במילים האלה, אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. ביום הזה משה כותב שלוש עשרה ספרי תורה, הולך ומוסר אותם לכל שבט ושבט, "וַיֵּלֶךְ, מִשָּׁה; וַיְדַבֵּר אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל". משה אומר לכולם, צריכים אתם לקיים את כל התורה כולה. כאמור, את הספר השלוש עשרה הוא נותן ללוויים שישימו בארון הברית.

כבר למדנו בתחילתו של חומש 'דברים' שמשה רבנו אוסף את כל העם כדי לומר להם דברי תוכחה, גם למדנו שהתכלית של התוכחה זה להעלות את העם למדרגה רוחנית שיהיו מסוגלים לשמור את הברית עם השם. במעמד הזה היתה אהבה ואחדות כל כך גדולים, כמו במעמד הר סיני. כולם אהבו את התוכחה של משה רבנו, בלי עוררין. אומר הרב שליט"א, תמיד האשימו את משה רבנו בדברים שונים ומשונים, אבל ביום הזה היתה רק אהבה. משה דיבר כל כך הרבה וכולם שתו את דבריו בצמא רב. התחילו לגלות שהאהב הוא שמדבר.

ראש השנה

"אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם כְּלָכֶם, לְפָנַי ה' אֱלֹהֵיכֶם: רִאשִׁיכֶם שְׁבֻטֵיכֶם, זַקְנֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם, כָּל, אִישׁ יִשְׂרָאֵל. טַפְכֶם בְּשִׁיכֶם--וְגַרְךָ, אֲשֶׁר בְּקֶרֶב מַחֲבֵיבְךָ: מַחֲטָב וְעַצִּיב, עַד שֹׁאֵב מִימֵיךָ". למדנו שעל מנת להבין את השורש הרוחני של מילה מסוימת, צריך לבדוק היכן היא מופיעה בתורה בפעם הראשונה. המלה 'נצבים' מופיעה בהתגלות המלאכים לאברהם אבינו ביושבו בפתח אוהלו ביום השלישי שלאחר ברית המילה שלו, "וַיֵּשֶׁא עֵינָיו, וַיַּרְא, וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים, נֹצְבִים עִלָּיו..." (בראשית י"ח ב'). זאת אומרת שהשורש של המלה מעיד על גילוי קדושה, מעמד חשוב מאוד. המלה 'אתם' היא אותן האותיות של המלה 'אמת', חותמו של הקב"ה, חותם על הברית עם עם ישראל. את המילה 'היום' מתרגם אונקלוס, 'יום הדין'. אמרו חז"ל 'היום' זה ראש השנה.

כמו שכתוב באיוב, "וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹקִים, לְהִתְיַצֵּב עַל ה'; וַיִּבֹא גַם הַשָּׁטָן, בְּתוֹכָם". הזוהר דורש שזה יום ראש השנה, באים כולם להתייצב אל השם, אלה המלמדים זכות, ואלה המקטרגים, וגם השטן בא, זה היום שלו, הוא יכול לעשות עם כולם חשבון. עושים חשבונות עם המעשים של כל הנשמות, גם מכל הגלגולים. כולם עוברים כבני מרון, כמו הצאן. אחד, אחד, אבל כולם נסקרים בסקירה אחת. 'ניצבים היום כלכם' מרמז על סקירה אחת, בבת אחת. כידוע, זמן לא שייך ברוחני.

מעגל השנה

בראש השנה כולם ניצבים לפני הקב"ה ומקבלים קצבה לשנה שלמה. הכל נמצא בראש, בכח, וכך יהיה מסודר אחר כך בפועל. כל השנה מקופלת בתוך ארבעים ושמונה שעות. יומיים שהם התוכנה של כל השנה, הזרעים למה שיהיה. השנה היא מעגל של זמן ותיקון. מגלה לנו האריז"ל שאדם יכול בשנה אחת לגמור את כל התיקון שלו. צריך לתקן כל יום ויום, כל רגע צריך לתקן. כתוב בבראשית, "וַאֲבָרְכֶם זָקָן, בָּא בַיּוֹמִים" (בראשית כ"ד א'). אמרו חז"ל שכל הימים שלו באו בסוף, כולם מתוקנים. אבל אם אדם לא תיקן יום מסוים, אותו יום עולה לפני הקב"ה ובוכה, והאדם יחזור שנה נוספת לתקן אותו.

קומה שלמה

"אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם", המילה ניצבים מעידה על מצב שעומדים זקופים, זאת אומרת שבוחנים למעלה את כל

פרשת נצבים

הקומה של הבן אדם. כולנו עומדים לפני הקב"ה והוא רואה את כל הנסתרות. "הַנְּסֻתֹת לֵה' אֱלֹקֵינוּ; וְהַנְּגִלַת לָנוּ וְלִבְנֵינוּ, עַד-עוֹלָם--לְעֹשׂוֹת, אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹכָה הַזֹּאת". אי אפשר להסתיר דבר מבורא עולם. אומר הרב שליט"א, בראש השנה צריך לכוון בפשטות שרוצים להיות קרובים אל בורא עולם, להתנתק מהרצון לקבל ולהיות דבוקים בהשפעה. כשאוחזים בגישה כזאת אז אפשר להגיע ליום הזה של ראש השנה בקומה זקופה, כי גם כל החסרונות והפגמים עומדים בצל הרצון הטוב, הרצון להשפיע.

סדר לכל השנה

ראש השנה הוא עת רצון גדול. אפשר לעשות סדר, לעשות תוכנית וסדר לכל השנה. סדר זה מקום שיכולה לשרות בו קדושה, האור יכול להתלבש בכלי. כמו במשכן שבנו בני ישראל, כל הפרטים והתוכניות המדויקות יצרו כלי להשראת השכינה. בראש השנה אדם צריך להחליט החלטות ויש סיוע גדול לקפוץ מדרגה, קומה שלמה. צריך רק לעשות החלטות אמיתיות, החלטות שתואמות את סדרו של עולם. כתוב בגמרא, "בא לטהר מסייעין אותו בא לטמא פותחין לו" (מסכת מנחות). כדאי שנחשוב היטב באיזה ראש אנחנו באים ליום הזה מפני שיוליכו אותנו בדיוק בדרך שבה אנו רוצים ללכת. מי לקבלה לעצמו ומי להשפעה, מי למיתה ומי לחיים. הבחירה בידנו, כמו שכתוב בפרשה, "רְאֵה נְתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם, אֶת-הַחַיִּים וְאֶת-הַטּוֹב, וְאֶת-הַמָּוֶת, וְאֶת-הַכָּעַס... הַחַיִּים וְהַמָּוֶת נְתַתִּי לְפָנֶיךָ, הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה; וּבְחַרְתָּ, בְּחַיִּים--לְמַעַן תַּחֲיֶה, אֶתְּךָ וְזַרְעֶךָ".

טיפול שורש

בהמשך להכנה הגדולה לקראת ראש שנה, הפרשה גם מורה לנו שבכדי להגיע מוכנים למעמד העצום של ראש השנה צריך כל אחד לעשות טיפול שורש. השורש של הדברים זה ספירת הכתר. צריך לטפל בכל הקומה, מתחילתה ועד סופה. כתר זה הרצון, צריך לבדוק מה מסתתר בפנים, מה באמת רוצים בשנה החדשה. כי מה שבאמת רצינו בשנה שחלפה, אפשר כבר לראות לפי התוצאות של איך שנראתה השנה שעברה.

כתוב בפרשה, "פֶּן-יִשׁ בְּכֶם אִישׁ אוֹ-אִשָּׁה אוֹ מִשְׁפָּחָה אוֹ-שִׁבְט, אֲשֶׁר לָבְבוּ פָּנָה הַיּוֹם מֵעַם ה' אֱלֹקֵינוּ, לְלַכֵּת לְעַבֵּד, אֶת-אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הֵהֶם: פֶּן-יִשׁ בְּכֶם, שִׂכְשֵׁךְ פָּרָה רֹאשׁ--וְלַעֲנָה. וְהָיָה בְּשִׁמְעוֹ אֶת-דְּבָרֵי הָאֱלֹהִים הַזֹּאת, וְהִתְבַּרַךְ בְּלָבְבוֹ לֵאמֹר שְׁלֹם יְהִי-לִי--כִּי בְּשִׁרְרוֹת לְבִי, אֶלְךָ: לְמַעַן סְפוֹת הַכּוֹה, אֶת-הַצְּמֵאָה". תמיד היו בעם ישראל כאלה שניסו להסית מהדרך, אלה הם זרע עמלק והערב רב. הם קיימים גם מחוצה לנו, אך קליפתם אוחזת גם בתוך כל אחד מאתנו. אומר הרב שליט"א, עם ישראל למרות כל הצרות, ההסתרות והייסורים שהוא עובר אינו רוצה לעזוב את הקב"ה. אלא שתמיד יש בכלל ישראל איזה 'שורש פורה ראש ולענה' והוא מגדל פירות באושים, קוצים ודרדרים ומזה יוצא ציבור גדול של חוטאים. הציבור הגדול לא רוצה לחטוא, רוצה להיות דבוק במסורת. אלא שהשורש הרע הזה מדביק את כולם. כשלא מכירים את שורש הרע, זאת צרה גדולה. לכן כשהקב"ה מצוה להפריד את השורש הזה, יש אפשרות לכלל ישראל לחזור להיות נאמנים לקב"ה.

ערב רב

חשוב להבין שגם היום יש בינינו ערב רב, גם במנהיגות של עם ישראל יש ערב רב. למעשה, כתוב בכתבי האריז"ל שרב הדור הוא מערב רב ולא יודעים מי הם. אומר הרב שליט"א, בדור הזה יש לנו שני ברורים, מי הם עמלק ומי הם הערב רב, מי הם ה'שורש פורה ראש ולענה'. ברור ששני האויבים האלה יצטרכו לגלות עכשיו את הפרצוף האמיתי שלהם. התבנית השורשית שלהם זה שלא איכפת להם משום דבר מלבד עצמם. זה בעצם הערב רב, דואגים רק לעצמם, לכסא שלהם, לכבוד שלהם ולא איכפת להם מהציבור כלל. זאת המנהיגות שיש לנו עכשיו וזה לא יחזיק מעמד עוד הרבה זמן, מפני שעם ישראל הוא עם חכם ולא רוצה ולא יכול לסבול יותר.

פרשת נצבים

מסביר הרב שליט"א, ערב רב זה בגימטרייה דעת. הערב רב מבלבלים את הדעת. ערב זה מצד ישמעאל, ערבים, ורב זה מצד עשו, שכתוב, "וַיֹּאמֶר עֵשָׂו, יֵשׁ-לִי כֶבֶד; אֲחִי, יְהִי לִּי אֶשֶׁר-לְךָ" (בראשית ל"ג ט'). מצד אחד, רוצים לחכות את התרבות של המערב, ומצד שני גם רוצים להתחבר לישמעאלים, בדיוק המצב שלנו היום.

כתוב בזוהר יש ערב רב וערב זעיר. ערב רב זה הכופרים בגלוי וערב זעיר זה אלו רבנים, רפורמים וכיוצא בזה, על פניו מופיעים בצורה של אמונה, מאמינים בתורה, אבל בפנים פועלים בכיוון ההפוך. אלה הם השורשים שגורמים לנו את כל הצרות וצריך לעקור אותם, כל אחד מתוכו וכולנו כחברה.

זה לעומת זה

זה כנגד זה ברא הקב"ה את כל הבריאה. לעומת השורש פורה ראש ולענה יש שורש טוב, זה השופר. למעשה אנו מגלים ש'שורש פורה ראש ולענה' זה ר"ת שופר, לשון 'שפרו מעשיכם'. אלה שמשדלים בעבודה רוחנית, שטורחים בתיקון המידות, אלה שמהדרים במצוות ואוהבים את הקב"ה אהבה שלמה, אהבה ללא מיצרים שאינה תלויה בדבר.

נקודת החורבן והבריאה

כמו שאמרנו, הקב"ה נותן שנה שלמה לגמור את כל התיקון. אומר הרב שליט"א, יוצא מכך שבראש השנה העולם היה צריך להגיע לסיום. האפשרות לתקן ולשוב בתשובה קיימת גם בשעה האחרונה של השנה, אפשר בשעה זאת לתקן את הכל, את כל השנה כולה. אבל אם עברה השעה האחרונה ולא עשו תשובה, העולם נועד לחורבן. אלא שהקב"ה מרחם על העולם ובורא אותו מחדש. זו נקודת החורבן והבריאה. זה כמו, 'בונה עולמות ומחריבם'. היה צריך העולם לבא לכלל חורבן ויש לו קיום מכח ההתחדשות, הקב"ה לא ממשיך את העולם אלא מחדש אותו. כתוב בזוהר הקדוש שישנו רגע אחד בסוף השנה, שבו כל העולם נעצר ומת, ואז מתחדשת שנה חדשה.

בריאה באותיות

הקב"ה ברא את העולם באותיות ומקיים את העולם באותיות. צדיק גוזר והקב"ה מקיים מפני שהקב"ה מסר לו את אותן אותיות שברא איתן את העולם. כל המציאות של העולם זה מציאות של תורה. אין דבר במציאות שלא נמצא בתורה - "באורייתא הסתכל וברא עלמא". כל עצם, כל דומם, כל חי ומדבר בנוי מאותיות התורה.

אומר הרב שליט"א, הקב"ה נתן לאדם בחירה גם באותיות האלו. עיקר היצירה של האדם זה יצירת האישיות העצמית שלו, איזו אישיות תהיה לו. כל אדם נברא, "וַעֲרַךְ פָּרָא, אֶדָם גִּלְדָּ" (איוב י"א י"ב). אם הוא לא ישנה ויבטל את המציאות שנברא איתה, הוא רק יקלקל וכל יום יהיה יותר גרוע. לכן צריך האדם לעבוד כדי לתקן את עצמו, לבטל את הטבע הראשון ולקנות טבע שני ולהיות אדם חדש. זה יצירת האישיות. כל הנהגה של האדם זה אותן מאותיות התורה. "זֶה סֵפֶר, תּוֹלְדֵי אָדָם" (בראשית ה' א'), האדם מוליד את עצמו מחדש. אדם חוזר בתשובה ויוצר עולם חדש. "וַיִּשְׁבֶּת עַד- ה' אֱלֹהֶיךָ...". כתוב במדרש 'ויקרא רבה', שנאמר על בעל תשובה, "מעלה עליו הקב"ה כאילו עשה את עצמו מחדש".

אומר הרב שליט"א, בראש השנה זה השורש של כל האותיות, ההתחלה של הבריאה. כשישמע קול השופר הדברים ישמעו, יהיה דיבור וחיתוך אותיות לפרטי פרטים וזה יהיה הנהגה לכל השנה, יקבע את העתיד לכל השנה. לכן שם צריך להשקיע את כל הכח ולשוב בתשובה ברגע תקיעת השופר. לבנות עולם חדש, עולם מאושר, של מלוכת הקב"ה בעולם הפנימי והיצוני, שהכל באמת יהיה בריאה חדשה.

פרשת נצבים

מהות אישית

דבר נוסף שהפרשה מעוררת אותנו אליו רגע לפני ראש השנה, הוא שלכל אחד מאתנו יש את התפקיד האישי שלו בעולם. 'אור החיים' הקדוש אומר ש'ניצבים' זה לשון מינוי, נציב זה ממונה, לכל אחד יש מינוי אישי, 'כולכם ניצבים'. אומר הרב שליט"א, כל אדם צריך לעשות את השליחות שלו, באופן אישי, ואף אחד לא דומה לשני, כל אחד יש לו תפקיד אחר בעולם, שאף אחד לא יכול למלא את התפקיד הזה, רק הוא יחיד. הוא ממונה על כל מה שהוא מסוגל לעשות ועל כל המטרה שלשמה הוא בא לעולם. זה נקרא 'אתם ניצבים'.

אם האדם מתנהג טוב אז הוא מביא ברכה על כל העולם כולו. ואם לא, אז כל העולם נענש על ידו. לכן כתוב שאם אחד מישראל עושה תשובה מוחלים לכל העולם כולו. כל כלל ישראל מתכפרים על פעולה של אדם אחד.

במעמד זה משה רבנו מוסר לכל אחד את המינוי שלו, וכתוב, "ולא אתכם, לְבַדְכֶם--אֲנֹכִי, כִּרְתַת אֶת-הַבְּרִית הַזֹּאת, וְאֶת-הָאֱלֹהִים, הַזֹּאת. כִּי אֶת-אֲשֶׁר יִשְׁנוּ פֹה, עִמָּנוּ עֹמֵד הַיּוֹם, לְפָנָי, ה' אֱלֹקֵינוּ; וְאֶת אֲשֶׁר אֵינּוּ פֹה, עִמָּנוּ הַיּוֹם". גם כל אחד מאתנו מקבל במעמד הזה, מעמד ראש השנה, את המינוי שלו האישי והפרטי לשנה שלמה, לחיים שלמים.

איך האדם יודע?

נשאלת השאלה, אם בן אדם לא יודע את המינוי שלו, מה יעשה? אז כתוב: "כִּי הַמַּצֹּה הַזֹּאת, אֲשֶׁר אֲנֹכִי מַצֹּוֹךְ הַיּוֹם לֹא-נִפְּלֵאת הוּא מִמֶּךָ, וְלֹא רָחֳקָה הוּא. לֹא בְשִׁמַּיִם, הוּא: לְאֹמֵר, מִי יַעֲלֶה-לָנוּ הַשְּׂמִימָה וַיִּקְחֶהָ לָנוּ, וַיִּשְׁמַעֲנוּ אֹתָהּ, וַיַּעֲשֶׂנָהּ. וְלֹא-מֵעֶבֶר לַיָּם, הוּא: לְאֹמֵר, מִי יַעֲבֹר-לָנוּ אֶל-עֶבֶר הַיָּם וַיִּקְחֶהָ לָנוּ, וַיִּשְׁמַעֲנוּ אֹתָהּ, וַיַּעֲשֶׂנָהּ. כִּי-קְרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר, מְאֹד: בְּפִיךָ וּבְלִבְבְּךָ, לַעֲשׂוֹתוֹ". מסביר הרב שליט"א, כל אחד מחויב ב'נגלות', במה שהשם ציוה אותנו לעשות, וע"י תפילה, התבוננות ועשייה בקדושה יתגלה לכל אחד את ה'נסתרות', המינוי האישי שלו, תפקידו המיוחד בבריאיה.

בדור שלנו כולם כל כך משתדלים להיות מיוחדים. עושים מעשים קיצוניים וחסרי תכלית רק כדי להתבלט ולהיות שונים. דרכה של תורה היא בדיוק להפך. תהיה צנוע, תלך בדרך התורה והמצוות כמו כולם וע"י שתכין את הכלי כמו שצריך, תוכל לזכות שיאיר האור המיוחד שלך ויתגלה תפקידך המיוחד בעולם. בלי רוח וצלצולים, בלי זיקוקי די-נור ורמקולים גדולים, בפשטות ובתמימות, "קול דְמָמָה דְקָה" (מלכים א' י"ט י"ב), מתוך השקט שבעשייה הפשוטה, יבוא הגילוי.

שנזכה להגיע מוכנים לראש השנה, לעקור מתוכנו את השורשים הפרועים, להשתדל לסדר את האותיות של חיינו בסדר התואם לחוקי הבריאיה, לחוקי התורה, ולגלות את היופי, הכישרון, הייעוד, המיוחד שהקב"ה נטע בתוך כל אחד מאתנו, לטובת כלל ישראל וכלל הבריאיה.

טפחם נשיכם וגרך אשר בקרב מחניך (כטי)

לכואורה קשה למה דוקא לגבי גרים הוצרך לכתוב "אשר בקרב מחניך"?

ונראה, מפני דעל דורות הבאים יכולים עם ישראל לקבל, כמו שאמרו בפסחים (נ:): "כבר קבלו אבותיהם", וכן פסק השולחן ערוך (ביו"ד ריד-ב). אבל על גרים הבאים אח"כ אין יכולים לקבל, לכן כתיב אשר בקרב מחניך.

פרשת נצבים

וכן בפסוק הבא הוסיף ג"כ "את אשר איננו פה", שזה כרים הבאים כמ"ש בשבת (קמו). דמזלייהו הוה התם וקבלו עלייהו .

מיהו בשבועות (לט.) משמע דגם הדורות הבאים בבני ישראל נלמד מ"את אשר איננו פה", והיינו משום דמנהלן דקבלו כלל על זרעם, אולי לא קבלו אלא לא קבלו על עצמן. ולזה מייתי מ"את אשר אינו פה" שאפי על גרים הבאים קבלו, וכ"ש על זרעם

והשבת אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה' אלוהך שמה (לא)

יש הבדל גדול - אמר רבי משה ארליך - בין אדם הזורק חפץ לדוחף חפץ. אדם הזורק חפץ - הרי שמיד בעת הזריקה יצא החפץ מידו, לא כן הדוחף חפץ ממקום למקום לא זזה ידו מהחפץ עד אשר מגיע למקומו.

זה מה שנאמר כאן בפסוק: **"והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה' אלוהך שמה"**, הגוים טועים לחשוב כי הקב"ה "השליך" את בני ישראל מידו, אבל אליבא דאמת לא כן הוא אלא "אשר הדיחך", הקב"ה לא הוציא את בני ישראל מידו כלל אלא רק "דחפם" אל בין הגוים, אולם כאשר ישובו בתשובה שלימה ישיב אותם ה' לארצם בשמחה!

כי הליבשני בגדי ישע מעיל צדקה יעטני (ישעיה סא, י)

מעשה שהיה ביהודי עני ואביון, שהיה עובר מפתח לפתח ופושט ידו לצדקה. פרוטה לפרוטה הצטרפה, ואפשרה את מחייתו הדלה. ויהי היום, הגיע למעונו של עשיר מפורסם. ישב העשיר במרפסת, שקוע בספרי חשבונותיו. התקרב העני והושיט ידו תוך קירקוש במטבעותיו. "לא כעת! אני מאד עסוק" - אמר העשיר הקמצן ואטום הלב, "אני מחשב עתה את שווי נכסיי. חלילה לי מלטעות ולהתבלבל בחשבונות!"

הרעיון מצא חן בעיני העני. ניגש אף הוא לקצה השולחן, והחל למנות את כל הפרוטות שברשותו...

נשא אליו העשיר מבט משועשע, והרהר בליבו: עני זה מבקש לעשות כמעשהו. אלא שההבדל הוא קטן. אני מונה מיליונים, וזה מונה גרושים... "כלום מבקש אתה לידע כמה חסר לך כדי להגיע לעושרי?" - שאל העשיר בזחיות הדעת.

השיב העני: "לא, לא! זאת כבר ביררתי בעבר." "צחק העשיר ואמר: "נו, אמור לי מה ביררת, מה ההפרש בינינו?"

"הגעתי למסקנה שאיננו רחוקים זה מזה כלל! כל ההפרש בינינו מסתכם בעשרה זהובים בלבד - "ענה העני, והפטיר: "ודע לך, כי כך אף נודע לי מיודעי דבר ומומחים"..."!

לא היה גבול לסקרנותו של העשיר. "פרש נא דבריך", תבע. הסביר העני: "התעניינתי אצל הקברן העירוני. הוא שאמר לי כי קיימים שני סוגי תכריכים - לעניים ולעשירים. ההפרש במחירם הוא עשרה זהובים..."

כמה מעוררים הדברים לשוב ולשנן בכל עת את מאמר רבותינו: בשעת פטירתו של אדם, אין מלווין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומצוות ומעשים טובים בלבד... (אבות ו', ט'). וכפי שהטעימו זאת חכמי המוסר על פי סדר פרשיות השבוע: "כי תצא" - זכור כי כאשר תצא מן

פרשת נצבים

העולם הזה, אזי "כי תבוא" לעולם הבא. שם כולם "ניצבים" בפני בית-דין של מעלה ליתן דין וחשבון, ומכאן לפרשת "וילך", להיכן-? אם "האזינו" לדברי התורה הקדושה - ממילא יזכה ל"וזאת הברכה"... לפיכך התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין

ותראו את שקוציהם ואת גלליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עמהם (כט, טז)

ותראו את שקוציהם ואת גלליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עמהם: פן יש בכם איש או אשה או משפחה או שבט אשר לבבו פנה היום מעם יהוה אלהינו ללכת לעבד את אלהי הגוים ההם וכו'

הקשה הגה"צ ר' שלום שבדרון זצ"ל מה היה בארץ מצרים בשנה האחרונה לפני צאתם? בית ספר למופתים, עטופים בניסים ללא שיעבוד, הכינו אותם לצאת ביד רמה, לקריעת ים סוף, ועוד ניסים גדולים ומכות גדולים שהם ראו בעיניהם. והנה פונה אליהם התורה פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה? מי ירצה להתקרב אל השיקוצים הללו??

ומבאר בשם הרב מבריסק דבר גדול בכוחות הנפש של האדם. כי בפעם הראשונה התורה כותבת "את שיקוציהם וגילוליהם" אתם רואים את העבודה זרה הזו, פוי, שקץ ומיאוס. אח"כ כותבת התורה "עץ ואבן" אדם מסתכל בפעם השניה. בסדר, לא דבר מכוער ודוחה וגם לא יפה, עץ ואבן. אבל כשכבר התרגל לזה זה נהיה יפה בעיניו, זה כבר "כסף וזהב". לכן כותבת התורה "פן יש בכם איש או אשה וכו'".

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' וגו' כל איש מישראל. טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב מחניך (כט, ט-י)

ומבואר דבערבות מואב הכניסם משה בברית ערבות זה לזה, ומשא"כ בשעת מתן תורה הי' הברית רק על עצמן. וכן הוא בתנחומא וז"ל כלכם ערבים זה בזה עיי"ש. ובתנחומא מבואר דהך הערבות כלל נמי על טפכם ונשיכם וגרך.

אמנם איכא דמפרשי לי' דמהך דהפסיק הכתוב כל איש מישראל, ולהדר כתב טפכם ונשיכם וגרך לחודיה, דע"כ חלוקים הם, דישראל הוה ערבים על כל איש מישראל, משא"כ טפכם ונשיכם וכו' נתפס עוונם רק על עצמן.

וביותר הק' דהרי מבואר בגמ' שבועות [לט,א] דמאי דכתיב בפ' בחקתי (כ"ו ל"ז) וכשלו איש באחיו מלמד שכל ישראל ערבים זה לזה, הלא חזינן דהערבות הי' מקודם בברית במתן תורה. ובתנחומא (יתרו פ' י"ג) כתיב וז"ל ויענו כל העם יחדו ויאמרו, ולא עוד אלא שהיו ממשכנין עצמן זה על זה, באותה שעה בקש הקב"ה לכרות עמהן ברית על הסתרים ועל הגלויים, אמרו לו על הגלויים אנו כורתין ולא על הסתרים שלא יהא אחד חוטא בסתר ויהא הצבור מתמשכן עליו שנאמר (דברים כט) הנסתרות לה' אלהינו וגו' לעשות את כל דברי התורה הזאת לפיכך וידבר אלהים את כל הדברים.

ונראה לתרץ ע"פ דברי זקני הגרב"ד זיע"א (בדרשתו בשבת תשובה) לבאר בהא דאיתא בגמ' שבת [לג,ב] דאמר רבי גוריון ואיתימא רב יוסף ברבי שמעיה בזמן שהצדיקים בדור צדיקים נתפסים על הדור, אין צדיקים בדור תינוקות של בית רבן נתפסים על הדור. והק' רבינו הגרב"ד זיע"א הרי קיי"ל דאין נפרעין מן הערב תחילה, ואמאי נפרעין מן הצדיקין לפני הדור. ותירץ דהנה מצינו ב' מיני ערבות, חדא ערב סתם והיינו דאמרי הלוהו ואני ערב, ועוד ערב קבלן והיינו דאמרי הלוהו ואני אפרע. וגדרם חלוק, דבערב סתם קבלת ערבותו אינו על עצם החוב, אלא נעשה ערב רק בעד הפירעון, והיינו במקום דהלואה אינו פורע חובו, הרי חיוב התשלומים חל עליו, וע"כ קיי"ל דאין נפרעין מן הערב תחילה, אמנם בערב קבלן ערבותו הוא על

פרשת נצבים

עצם גוף החוב, ודמיה כמו שהוא הלוח, א"כ רשאי המלוה לתבוע ממנו תחילה, דבתר ערבותו נעשה כהלוח דאיכא עלי' תביעת חובו.

ודן הגר"ד זיע"א בהך הערבות שקבלו ישראל האם ערבותם הי' בגדר ערב סתם, ונמצא דערבותם הוא רק על התשלומים, ולענין הכא ערבותם הי' על העונשין שנעשו ערבים לענין העונשין, או דלמא דערבותם הי' בגדר ערב קבלן, ונמצא דערבותם הי' על קיום התורה ונעשו ערבים זה לזה בקיום המצוות. ואמר הגר"ח זיע"א דנעשו ערבים כערב קבלן לעצם קיום המצוות. וראי' לזה מהא דאיתא דכל הברכות אע"פ שיצא מוציא, ופי' הראשונים שהוא מטעמיה שכל ישראל ערביין זה לזה, ולכאורה אם נימא דהערבות הוא רק לענין העונשין, א"כ מאי שייכא הך הערבות להועיל בכדי שיוכל לברך עלי', שהברכה תליי' בעצם גוף חיוב המצוה. וע"כ שהערבות הי' על עצם קיום המצוה ולכך נמצא דמחויב עלה על קיום מצותו של חבירו, וממילא יכול לברך עלה על הך חיוב הקיום של חבירו.

הלא מעתה י"ל, דמתיישב שפיר דברית מתן תורה דמבואר דנהיו ערבים, מ"מ אז הי' ערבותן רק כערביין סתם על העונשין, ומבואר כן בלשון התנחומא שהיו ממשכנין עצמן זה על זה, וגדר משכון הוא על פירעון החוב. ועתה בברית בערבות מואב הכניסם משה בערבות חמורה על גוף קיום המצוות.

ולפי"ז י"ל דאף לדברי התנחומא שבברית בערבות מואב נתערבו נמי הנשים, מ"מ ערבותם לגביהם הי' רק על העונשין, והסברא נותנת כן דהך הערבות על קיום המצוות ל"ש על נשים וטף, דכיון דאינם בכלל חיוב קיום המצוות מאי שייכא שיתחייבו בדין ערבות בהך גוף קיומם. ומ"מ ערבות על העונשין נתערבו עלה. וע"כ שפיר דינא הא דאשה אינו יכולה להוציא אחרים דאינה בכלל ערבות, [ואף דמצאנו דגם הנשים היו ערבים על העונשין, ולפיכך איכא להן חובת תוכחה, ומצאנו דנענשו על מה שלא הוכיחו], דאינה בכלל ערבות על קיום המצוות, ולהא בעי שתהי' ערבה על גוף המצוה. [ואיכא שי' דבמצוות שהנשים חייבות בהן יש להן דין ערבות, וי"ל דעל הנך מצות הי' שייך שיהיו בכלל ערבים דערבות קבלן].

אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם וגו'. טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב מחניך וגו'. לעברך בברית ה' אלוקיך (כט, ט-יא)

אי' בגמ' (סוטה לז, ב) דפסוקים אלו נאמר בהם ברית וערבות לישראל, שכל ישראל ערביין זה לזה. (ויעוין שם בתוס' ד"ה אמר את החשבון לכך).

והנה רש"י (נדה יגף ב ד"ה כספחת) כתב, דאין ערבות לגרים, דישראל ערביין זה לזה אך לא לגרים שביניהם.

ולכאורה, הרי בפרשה זו כתוב ג"כ 'וגרך אשר בקרב מחניך' וא"כ מבואר דאף הגרים בכלל הערבות, וכיצד הוציאם רש"י מכלל הערבות.

ונראה עפמש"כ בספר 'ביצחק יקרא' (ח"ב סט"ו) דהערב מחויב בשני דברים, האחד לדאוג שהלווה ישלם, והשני דאם אין ללווה לשלם, משלם הערב תחת הלווה, ואף בערבות דישראל יש את שני החלקים, ראשית שכ"א מישראל מחויב לדאוג שחבירו יעשה המצוה, ולכן יכול להוציא את חבירו בברכת המצוות, ושנית דבעוון אחיו נענש.

עפ"ז י"ל, דהחלק הראשון שכ"א מחויב לדאוג שהשני יקיים שייך גם בגרים, ושפיר יתכן לומר דאפשר להוציא את הגרים בברכת המצוות. אך מש"כ רש"י דהגרים אינם בכלל ערבות היינו בחלק השני, דישראל אינם נענשים בעבור עוונות הגרים.

פרשת נצבים

והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך למען ספות הרוה את הצמאה (כט,יח)

רש"י מפרש ד'הרוה' היינו שוגג, דעל השוגג בלבד היה הקב"ה מעביר, אך כיון שנפרע מן המזיד מצרף את השוגג עימו. הרמב"ן מפרש ד'הרוה' היינו מי ששבע מתאותיו והמתאוה נקרא 'צמאה', דהאדם שאינו מתאוה ע"י שמכניס קצת תאוה בליבו יוסיף בנפשו עוד תאוה ותהיה נפשו צמאה לכך.

בין פירושו של רש"י ובין פירושו של הרמב"ן מתקיימים אף בשאר עוונות. ולא רק בעוון ע"ז שבזה עסק הכתוב, כדכתיב 'אשר לבבו פונה היום מעם ה' אלוקינו ללכת לעבוד את אלוהי הגוים'.

ואולם לפי פשוטו, דהכתוב איירי בע"ז צריך להבין מה שייך לזה 'למען ספות הרוה את הצמאה', ונראה, דהלוא הכתוב מתאר מצב שבו איש או אשה משפחה או שבט פונים מכלל הציבור והולכים לעבוד ע"ז, וי"ל דבזה כלל הכתוב את הענין של פורש מן הציבור, דהרי כאן כלל משה רבנו את כל ישראל מגדול ועד קטן, וכרת עימם ברית, ומזהירם שלא יפרוש מן הציבור כלל, ולא יראה לעצמו את טובתו הפרטית אלא את טובת הציבור.

והנה איתא בגמ' (תענית יא, א) בזמן שהציבור חיים בצער אל יאמר אדם אלך לביתי ואוכל ואשתה ושלום עליך נפשי, ומבואר שם דהעושה כן אין לו כפרה עד שימות, והרמב"ם (פ"ד מה"ל תשובה ה"ב) מונה את הפורש מן הציבור מאחד מאלו שנועלין בפניו את דרכי התשובה.

עליו הכתוב שמתברך בלבבו לומר 'שלום יהיה לי' דהיינו שלום עליך נפשי, למען ספות הרוה את הצמאה שאוכל ושותה ומרוה את עצמו בשעה שהמדינה כולה צמאה ושרויה בצער, ויש המגדילים לעשות ונהנים מצרת הציבור כעובדא דנקדימון בגן גוריון והאדון שביקש מחיר מופרז על המים בעת שהיה עצירת גשמים. 'לא יאבה ה' סלוח לוי' כלומר דנועלין את דרכי התשובה, ורק אם יתאמץ וישוב אל ה' תקובל תשובתו כמש"כ שם הרמב"ם בסוף פ"ד.

והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך למען ספות הרוה את הצמאה (כט,יט)

'למען ספות הרוה' לפי שאוסיף לו פורענות על מה שעשה עד הנה בשוגג, והייתי מעביר עליהם וגורם עתה שאצרפם עם המזיד ואפרע ממנו הכל, וכן תירגם אונקלוס בדיל לאוספא ליה חטאי שלותא על דדנותא, שאוסיף לו אני השגגות על הדדנות. (רש"י).

ולכאורה מדוע יענש על השוגג, אחר ששוגג הוא בדבר, ונראה, דהנה איתא בגמ' (חולין ה, א) 'השב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו, אינו שב מידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו', ופירש"י 'אילו היה יודע מתחילה, נמי' היה אוכלו ואין שב מידיעתו'.

אף כאן ההולך בשרירות ליבו ועבר אף במזיד, א"כ אינו יכול להביא קרבן על שגגתו כיון דאינו שב מידיעתו, אף אם היה מזיד בדבר היה עושהו, ולכן נפרעין ממנו אף על שגגתו כיון דאינו בר כפרה על כך.

ואמר הדור האחרון...מה חרי האף הגדול הזה (כט,כא)

האם גם לנו יסמנו 'וי'?

פרשת נצבים

ואמר הדור האחרון... ואמרו כל הגוים, על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת? מה חרי האף הגדול הזה...? על אשר עזבו את ברית ה' אלקי אבתם אשר כרת עמם בהוציאו אתם מארץ מצרים!

וקיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה... ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקלו... ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה' אלקיך שמה: (דברים כ"ט כ"א - ל' ג').

בפרשת השבוע התורה מתייחסת לדור 'אחרית הימים' שזה בעצם הדור שלנו (כפי הסימנים שנתנה לנו המשנה בסוטה ט' ט"ו) - והיא פורסת בפנינו את מצבנו הירוד והרדוד בכל המישורים והתחומים, הן ברוחניות והן בגשמיות, ולאחר מכן שואלת התורה את השאלה הפופולארית המעסיקה את כולנו, שאלה עמוסה בדם ודמע ושאלו ושכול וסבל וכאב וצער ויגון, שאלה שעומדים מאחריה אלמנות ויתומים וחולים ורעבים...

מה חרי האף הגדול הזה? מפני מה אלוקים רגוז כל כך על בניו היקרים (כפי שניסח זאת התרגום)? מדוע מידת הדין רובצת על עם ישראל? למה הם לא זוכים למנוחה ולנחלה ולשקט ולשלווה?

כמובן שהתורה לא משאירה אותנו בממתינה, והיא עונה לנו תשובה חדה וברורה:

על אשר עזבו את ברית ה' אלקי אבתם, אשר כרת עמם בהוציאו אתם מארץ מצרים! עזיבת התורה וההתעלמות מהבורא ומצוותיו - הם סיבת הצרות והתלאות שפוקדות אותנו.

כן כן, העוצמה והרשעות של שונאינו הקמים עלינו ומאיימים לכלותנו... המחלות חשוכות המרפא הנוגסות בנו ללא רחם... הכלכלה המקרטעת והקורסת והיוקר המאמיר... הצרות והטלאות שאנו עוברים בחינוך הילדים וכו'... זה לא בגלל החור באוזון ולא מחמת סיבות גשמיות, אלא זו תוצאה ישירה של התעלמות מהבורא ותורת משה - מי יותר ומי פחות.

וכיון שכך ברור שהתרופה למצבינו היא 'רוחנית' בלבד, ולמען הסר ספק מלב עיקש ומפקפק ומתחמק ומתרחק - נצטט את הפסוקים על כך:

וקיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה... ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקלו... ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך!

בורא עולם מבטיח שאם נתקרב אליו ונדבק ובמצוותיו - הוא ירחם עלינו, וכבר יודעים אנו שרחמי ה' אינם מוגבלים והם מכילים בתוכם את הישועה בכל התחומים, ובאמצעותם ניתן לקבל אפילו ניסים מעל הטבע.

רוצים מסמכים? נא להדק חגורות... אנו יוצאים כעת למסע עתיק מתקופת 'הנביאים' ומדפדפים אחורה בערך 2700 שנה, שם אנו מוצאים את הנתונים הבאים:

היה נביא קדוש שקראו לו חזקיהו - ומובא בחז"ל שהוא היה ראוי להיות משיח, ולחזקיהו היה בן בשם מנשה שהיה ההפך ממנו 180 מעלות, וכדי להבין את עוצמת רשעותו של מנשה - נעלה כאן מספר קווים לדמותו:

* מנשה עבד את כל העבודות זרות שהיו בעולם וסחף אחריו המונים מבני ישראל (מלכים ב' כ"א י"א), ואף העמיד צלם [פסל] בהיכל בית המקדש (שם כ"א ז').

פרשת נצבים

* מנשה התאכזר על זרעו והעביר את בנו באש לכבוד העבודה זרה [עבודה זרה שנקראת 'מולך'] (שם כ"א ו').

* ידיו היו מגואלות בדם רב ולא היה לו כל רגש לחיי אדם, ובגללו רבים וטובים מעם ישראל נחלשו גם הם בשפיכות דמים (שם כ"א ט"ז מצו"ד).

* מנשה רצח את סבו ישעיהו הנביא (רד"ק שם) ונלחם בשאר נביאי ה' (רלב"ג שם).

* מנשה קלקל ודרדר את עם ישראל וגרם להם להיות רעים במעשיהם - יותר מהגויים רח"ל (שם כ"א ט' מלבי"ם).

* למנשה היו "מעלות" נוספות ובספר 'דברי הימים' התורה כותבת עליו את "השבחים" הבאים: וְעוֹבֵן וְנֹחֵשׁ וְכֹשֵׁף וְעֹשֶׂה אוֹב וְיִדְעוֹנִי... הַרְבֵּה לַעֲשׂוֹת הַרַע בְּעֵינֵי ה' לְהַכְעִיסוֹ (ד"ה ב' ל"ג ו'), והתורה מעידה שמנשה מרד בה' 'להכעיס' ולא 'לתיאבון' (מלכים ב' כ"א ו' מלבי"ם).

עד כאן תקציר לדמותו של מנשה הרשע, ואין פלא שהתנ"ך תולה בו את סיבת חורבן בית המקדש הראשון (שם כ"א י"א - י"ב).

הזמן חלף ודלף ומנשה המשיך במעשה פשע ורשע תוך כדי התעלמות מוחלטת מאזהרות הנביאים - עד שסאתו הוגדשה ובורא עולם החליט למצות עימו את הדין, והוא גרם ששרי הצבא של מלך אשור יתפסו את מנשה ויאסרו אותו בשלשלאות של נחושת ויביאו אותו לפני מלכם - ומלך אשור החליט להרוג את מנשה במיתה משונה, והוא הכניס אותו לסיר נחושת ענק והתחיל לבשל אותו (ירושלמי סנהדרין פ"י ה"ב).

מנשה ראה שרגעיו ספורים והוא התפלל לעבודה זרה שתציל אותו, אך האליל איכזב. הוא התפלל לאליל נוסף, והנה מתברר שגם אליל זה מזויף. מנשה החליט ללכת על כל הקופה והוא החל להזכיר את כל האלילים. אלוקי פעור, המולך, הבעל, מרקוליס, מר-מתוק, מר-מרק, אך כולם אכזבו אותו - והתברר לו שכולם מזויפים, ובינתיים... הוא רוקד בסיר. לא משמחה - אלא מפני שהוא כבר לא יכול יותר, והוא לא ידע מה לעשות!

לפתע מנשה נזכר שאביו לימדו פעם שני פסוקים שכתוב בהם בְּצַר לָךְ... וְשָׁבַת עַד ה' אֶלְקֶיךָ וְשָׁמַעַתָּ בְּקוֹלוֹ, כִּי אֵל בְּחוּם ה' אֶלְקֶיךָ לֹא יִרְפָּךְ וְלֹא יִשְׁחִיתֶךָ... אביו לימדו שיש אלוקים בשמים שהוא 'כל יכול', ומנשה החליט לפנות לאלוקים הזה והוא אמר לפניו כך:

אלוקים שבשמים! אם תעזור לי לצאת מהסיר הלוהט, סימן שאתה אלוקים אמת. אך אם לא תושיעני זה סימן שאתה כמו כל האלילים שהזכרתי מקודם - חס ושלום.

ומבואר בגמרא (שם) שמלאכי השרת נלחמו בכל כוחם כדי למנוע מתפילתו של מנשה לעלות לרקיע, אך אלוקים חתר חתירה מתחת כסא הכבוד והכין פתח מיוחד כדי שתפילתו של מנשה תגיע לכסא הכבוד, והוא הורה לרוח לשלוף את מנשה מהסיר הלוהט - ולשאת אותו למקום אחר, וכך מנשה ניצל.

עד כאן השתלשלות הדברים, ועל הסיפור הזה שואל הרב פינקוס זצ"ל שאלה עצומה:

פרשת נצבים

הרי מנשה היה במצב קשה, מלך אשור בישל אותו בסיר לוחט ולא היה לו כל סיכוי לשרוד את המצב הזה. אם כן כיצד הוא העיז להתייגר ולהתחצף כל כך לבורא עולם - תוך כדי שהוא מבקש את עזרתו? כיצד הוא העיז לומר לה' 'אם לא תעזור לי - סימן שאתה כמו כל האלילים?' מה ההיגיון שבורא עולם יושיע אותו עם חוצפה שכזו? והפלא הגדול הוא שה' שמע את תפילתו! מה קורה כאן? כיצד זה יתכן? ענה הרב פינקוס זצ"ל תירוץ נפלא ועצום, שהוא יסוד ענק ביהדות:

מנשה כלל לא התחצף לה', אלא הוא אמר לפניו חשבון עמוק מאוד:

אלוקים! אני יודע שחטאי רבים ואיני ראוי לנס. אך סיפרו לי שאתה "כל יכול ובלתי מוגבל"... אמרו לי שלרחמיך אין גבול... כעת אני בצרה קשה ומבקש את עזרתך, ואתה חייב להושיע אותי.

אלא מה תאמר, שאני רשע גדול - ומחמת זאת אין בכוחה של מידת הרחמים להוציאני!?

אם כן מתברר שאתה מוגבל... מתברר שלמידת רחמיך יש גבול... וכיון שכך, הרי אתה כמו שאר האלילים. הם מוגבלים - וגם אתה מוגבל חס ושלום. והרי סיפרו לי שאינך מוגבל, לכן אתה מוכרח להצילני.

אמר ה', למרות שמנשה הגדיל להרשיע ולפי מידת הדין לא מגיע לו שאושיעו, [הרי הוא לא עשה תשובה ולא ישב בתענית ולא תיקן את אשר עיוות], למרות זאת אני חייב להצילו! אם לא - הרי אני נועל דלת בפני בעלי תשובה - שהם עלולים לחשוב שרחמי ה' מוגבלים חלילה, והרי זה לא נכון.

מיד באה רוח ושלפה את מנשה מהסיר.

כאן תם הסיפור, ועימו המסר האדיר: יהודי יקר, דע לך שרחמי ה' אינם מוגבלים ובכוחם להושיע את האדם מהמצב הכי קשה - למרות שכל הסיכויים כנגדו, ועם מידת הרחמים ניתן אפילו לעוף מסיר לוחט אל חוף מבטחים - ולהינצל מהצרות הכי קשות!

ואת המתנה הזו בורא עולם מבטיח לנו בפרשתנו, אם נשוב בתשובה באמת ונחפש את קירבתו. ואיך זה עובד? מה הסוד של הנוסחה הזו?

'מידה כנגד מידה', ובניסוח נוסף של חז"ל זה נקרא "במידה שאדם מודד בה מודדים לו" (סוטה א' ז'). מה כוונת המשורר והסופר?

כאשר האדם היהודי שב בתשובה מלאה על חטאיו והוא מקיים את המצווה של וּשְׁבַתְּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ, באותו רגע בורא עולם נוהג עימו באותה מטבע - ומתקיים בו המשך הפסוק וּשְׁבַתְּ ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וּרְמֶיךָ. ואם האדם מוקף במידת הרחמים, ממילא הוא מוגן כבר מכל הצרות.

עד כאן ראינו שלושה שלבים:

- 1) התורה מתארת לנו את צרותינו.
- 2) התורה מגלה לנו שזה בגלל שעזבנו את הבורא ונטשנו את מצוותיו.
- 3) התורה מודיעה לנו שהפיתרון לצרותינו זה להתחזק במצוות ולחפש את קירבת ה', ועל ידי זה נזכה שה' ירחם עלינו וישוב אלינו וישכון בתוכנו, וממילא כל הצרות כבר יעלמו מאיתנו.

פרשת ניצבים

אין ספק שהדברים הללו חדים וברורים ומובנים לכל מי שהאמת נר לרגליו והשכל הישר יוקד בראשו, ואנו מודים למלך העולם על שגילה לנו זאת בצורה ברורה ולא הותיר אותנו באפילה. אלא שבכל זאת מיתמרת ועולה שאלה מעניינת בראשו של כל אדם הקורא את הדברים הללו, שאלה הדורשת ביאור וביור:

ידוע הדבר ומפורסם העניין שבתורתנו הקדושה הכל מדויק ומדוקדק, ואין דבר כזה 'מקרה או סתם'. וכיון שכך, נשאלת השאלה: באופן קבוע קוראים את פרשת 'ניצבים' בשבת שלפני ראש השנה. ומדוע דווקא בעיתוי הזה? למה לא בזמן יותר פיקנטי?

התשובה על כך פשוטה! בראש השנה אנו עומדים למשפט וגוזרים עלינו כל מה שיקרה איתנו במשך השנה הבאה, ובורא עולם חפץ שנזכה בדין. משום כך הבורא נותן לנו להיחשף לדברים הללו ולהפנים את הפסוק של וְשָׁבַת עַד ה' אֶלְקֶיךָ וְשָׁמַעַתְּ בְּקוֹלוֹ... וְשָׁב ה' אֶלְקֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרַחֲמֶךָ, כדי שנאמץ את הסגולה הזו וננצל את קירבת ה' ובזכות זה נפעיל עלינו את מידת הרחמים ונזכה בדין, וכעת נגלה לקוראים היקרים את הסוד הגדול:

מי שמנצל את הימים הללו ושב בתשובה כראוי, לא רק שהוא מפעיל עליו את מידת הרחמים והוא זוכה בדין בראש השנה, אלא הוא גם זוכה לתשובה מושלמת ברמה גבוהה ביותר - ואפילו עוון חילול ה' החמור שצריך ייסורים למרקו, גם זה נמחל לו באותו רגע.

[נ.ב. אדם העושה תשובה ביום רגיל מימי השנה - אזי הוא מקבל את המחילה המושלמת על ידי תהליך, כמבואר בגמרא בסוגיית 'ארבעה חילוקי כפרה' (יומא פ"ו ע"א). אבל כאשר האדם עושה תשובה 'בעשרת ימי תשובה', באותו רגע הוא זוכה למחילה מושלמת ללא שום תהליך, אפילו על עבירות חמורות כמו חילול ה' (עיין בספר 'המפתח' על הרמב"ם הלכות תשובה פ"ב ה"ו, ד"ה ומיד היא מתקבלת)].

משום כך מעוררת אותנו התורה לתשובה המושלמת דווקא בפרשת ניצבים, מפני שבימים אלו ניתן להשיג את התשובה המושלמת ברגע אחד, ועל ידי זה להגיע לראש השנה מוכנים כראוי.

כאן תם המאמר, אך כאן גם המקום להשחיל פרט פצפון המכיל בתוכו המון:

הזכרנו מקודם 'שהדור האחרון' הוא דורו של משיח - שזה בעצם הדור שלנו, כפי שאנו רואים בחוש שכל סימני הגאולה התקיימו בדורנו, בהתאם לרשימת הסימנים שמסרו לנו חכמנו ז"ל במשנה (סוטה ט' ט"ו).

אך מה אנחנו עושים עם המידע הזה? האם אנו בכלל מחכים למשיח? לא נעים להגיד, אבל אם היינו מחכים לו - הוא כבר היה בא מזמן.

מי אמר? רבינו הגדול 'החפץ חיים', ומעשה שהיה כך היה:

לפני כ-190 שנה חיפשה קהילת בריסק רב לעירם, וראשי הקהל נתנו עיניהם ברבי יוסף דוב הלוי סולובייצ'יק [המכונה 'הבית הלוי' על שם ספריו], שהיה אז מכהן כרב בעיר סלוצק שבליטא.

שלחו ראשי קהילת בריסק משלחת נכבדה לסלוצק בכדי שתציע לבית הלוי את משרת הרבנות בעירם, אך הרב התחמק מהם ואמר:

פרשת נצבים

סלוצק היא עיר קטנה ומשרת הרבנות בה אינה תופסת את כל יומי, ואני יכול לנהל את ענייני הקהילה וגם לעסוק בתורה. אך העיר בריסק גדולה והטרדות בה מרובים, וקשה מאוד לנהל בה את ענייני הרבנות וגם להגות בתורה. משום כך הנני מעדיף את 'סלוצק' הקהילה הקטנה, ואיני חפץ לקבל את תפקיד הרבנות בעיר בריסק.

שבו השליחים לבריסק בידיים ריקות וסיפרו לראשי הקהל את הדברים כהווייתם, אך ראשי הקהל לא התייאשו והם שלחו משלחת נוספת אל הבית הלוי, אך גם הפעם הרב סירב לקבל את המינוי - וראשי הקהל כבר התייאשו מהרעיון שהבית הלוי יכהן כרב ראשי בעירם.

לפתע קם עסקן אחד מתוכם ואמר: ידידי היקרים, יש לי תוכנית כיצד לשכנע את הבית הלוי לבוא אל עירנו, וברשותכם אני יוצא לדרך...

הגיע העסקן אל הבית הלוי, ואמר לו: רבינו 30,000 ! יהודים מחכים לך. תמה הרב ושאל: מחכים לי 30,000 יהודים? היכן? והשליח הסביר את עצמו: בעיר בריסק יש קהילה של 30,000 איש והם רוצים שהרב ינהיג אותם, וכולם מחכים לרב. שמע הבית הלוי את הדברים ואמר: מה באמת 30,000 ? איש מחכים לי? אם כן אני מיד בא, והרב יצא לדרך.

הסיפור הזה הגיע לאוזני החפץ חיים, והוא פרץ בבכי ואמר: אם 30,000 איש שחיכו לבית הלוי - גרמו לו לשנות תוכניות ולהגיע, אין ספק שאם עם ישראל היה מחכה למשיח באמת, הוא כבר מזמן היה בא! אלא מה, אנחנו 'אומרים' שאנו מחכים למשיח, אך במציאות אין לכך מספיק כסוי.

וכדי לסבר את האוזן נציין שאחד מגדולי ישראל אמר שהציפייה למשיח צריכה להיות מאוד מוחשית, והוא המשיל זאת לאדם שחלה ונעצר לו החמצן לא עלינו - ומרגע לרגע מצבו התדרדר, והרופא בדרך אליו. כיצד הוא מחכה לרופא? ממש כך צריך לחכות למשיח, וככה באמת התנהגו גדולי ישראל.

מסופר על באבא סאלי שבערוב ימיו בריאותו הייתה רופפה וכל תנועה עלתה לו במאמצים מרובים, ולמרות זאת כאשר הוא היה נכנס לבית הכסא - הוא היה מזדרז לצאת משם מהר.

שאלו אותו בני ביתו: כבוד הרב! מדוע הנך מתאמץ כל כך להזדרז לצאת מבית הכסא, הרי זה עולה לך בסבל גדול. השיב להם הרב: בכל רגע ורגע אנו מצפים לביאת המשיח. ומה יהיה אם המשיח יגיע ובדיוק אהיה בבית הכסא? וכי זה ראוי?

סיפור נוסף מסופר על רבי לוי יצחק מברדיצ'ב שביתו השתדכה במזל טוב והכינו את המודעה על החתונה וכתבו שהחתונה תיערך בעזרת ה' בברדיצ'ב, והרב מיד תיקן אותם וניסח את המודעה כך: החתונה תיערך בעזרת ה' בירושלים הבנויה בתאריך פלוני, ואם חלילה המשיח לא יבוא עד אז, אזי החתונה תיערך בברדיצ'ב.

כמו כן מסופר על אחד מגדולי ישראל שישב ללמוד ולפתע מישהו אמר בקול באותו חדר "הוא בא"! באותו רגע התנער הרב מכיסאו ושאל בשמחה: מי, המשיח? הרב היה כל כך ער לביאת המשיח, עד כדי כך שהוא קישר זאת לכל משפט ששמע.

סיפורים אלו הם 'דוגמית' מתוך סיפורים רבים המלמדים אותנו מה זה "ציפייה בחוש למשיח", ציפייה אמיתית עם כסוי מלא. ומה איתנו? כיצד אנו מצפים למשיח? האם אנו בכלל מחכים לו?

פרשת נצבים

אלא מה, יש כאלו הטוענים שהישועה כבר הגיעה! ברוך ה' יש לנו מדינה קטנה וחמודה, יש לנו אפילו המנון על רמה שמילותיו הכבירות הם "עוד לא אבדה תקוותנו... להיות עם חופשי בארצנו"... זכינו כאן להפריח את השממה ולייבש ביצות ולגדל פרות ותרנגולות ומטעים מפוארים של תפוזים ובננות, האם אין זו 'הגאולה בשלמותה'?

את התשובה על כך מעביר לנו החפץ חיים הקדוש בסיפור הבא:

בתקופת החפץ חיים בולגריה זכתה לקבל עצמאות - והנושא הזה עשה רעש בכל העיתונות, ובעיתון המקומי 'המליץ' שהיה באותה תקופה נכתב כך: בולגריה כבר זכתה לעצמאות, בקרוב אצלנו היהודים.

כאשר נודע הדבר לחפץ חיים הוא מירר בבכי ואמר: האם זו היא תקוות העם היהודי במשך 2000 שנה? להיות עצמאים? וכי זו הייתה משאת נפשו של רבי שמעון בר יוחאי? אולי של האר"י הקדוש?

חלילה! משאת נפשו של העם היהודי מאז ומתמיד הייתה שהשכינה תצא מהגלות וכבוד שמים ימלא את העולם, ותתקיים בנו התפילה שאנו אומרים בראש השנה וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה [מושללת]. וכל עוד לא הגענו לרמה הזו, הרי שאנו בגלות.

כך הביטו גדולי ישראל על הגלות והם כאבו בכל רגע את צער השכינה, ואין ספק שכאשר הם הגיעו לעולם הבא ושאלו אותם את השאלה המפורסמת "האם ציפית לישועה"?

(שבת ל"א א'), ברור שסימנו להם על השאלה הזו 'וי' גדול.

אך מה איתנו? האם גם לנו יסמנו 'וי'?

והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת (כט, כח)

דבר ברור ומפורש בתורה שהיא עומד לעולם ולעולמי עולמים אין לה שינוי ולא גרעון ולא תוספת שנאמר וכו' והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת, הא למדת שכל דברי תורה מצווין אנו לעשותם עד עולם, לפיכך אם יעמוד איש בין מן האומות בין מישראל ויעשה אות ומופת ויאמר וכו' שאותן המצוות שנצטוו בהן ישראל אינם לעולם ולדורי דורות אלא מצוות לפי זמן היו, הרי זה נביא שקר וכו' (רמב"ם פ"ט מיסוה"ת ה"א).

הקשו העולם מכאן, על הא דאמרו (נדה סא ב) מצוות בטלות לעתיד לבוא, הא מעיקרי הדת הוא שהתורה והמצוות לעולם ולדורי דורות.

וי"ל דהכונה בעיקר הזה שדיני התורה לא ישתנו מכפי שנאמרו בסיני ע"י משה רבינו, וגם זה נאמר בסיני שלעתיד לבוא יהיו המצוות בטילות ולא יתחדש שום דין לעתיד מה שלא ניתן למשרע"ה. והא דמצות בטילות לע"ל, גם זה הוא אחד מדיני התורה הנמצאת אצלנו היום.

עוד יש לומר, דהא במצוות בטילות לע"ל אין הכונה דהזמן שלעת"ל גורם שיתבטלו המצוות, אלא שהמתים שיחיו יהיו פטורים מהמצוות, דגזה"כ הוא 'במתים חופשי' כיון שמת אדם נעשה חופשי מן המצוות לעולם אפילו לאחר שיחיה, והדין הזה נוהג גם בזמן הזה, דאי מיתרמי ניסאן כמתים שהחיה יחזקאל פטורין מכל המצוות, ולא יהיה לעת"ל שום התחדשות בדיני התורה והאנשים שיהיו לעת"ל שלא יחיו ע"י

פרשת נצבים

תחית המתים באמת יהיו חייבים בכל המצוות

הנסתרות לה' אלוקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת (כט,כט)

בספר "חזון יחזקאל" מובא בשם הגר"י אברמסקי זצ"ל לפרש פסוק זה על ענין הגאולה העתידה שיש בה כידוע שתי אפשרויות, כפי שאומרת הגמרא במסכת סנהדרין דף צח עמ' א: זכו - אחישנה, לא זכו - בעיתה.

והנה, הקץ של "בעיתה" הוא חתום וסתום עד שאמרו חז"ל (קהלת רבה פרשה י"ב) ליבא לפומא לא גלי, ועל כן אמר משה רבינו ע"ה, הנסתרות לה' אלוקינו הוא לבדו יודע מתי הקץ הזה יהיה. אבל, הנגלות - דהיינו אם זכו - אחישנה, הוא גלוי וידוע "לנו ולבנינו עד עולם", כמו שאמרו חז"ל: היום אם בקולו תשמעו. וזה מה שממשיך הפסוק "לעשות את כל דברי התורה הזאת" כל המצוות הן בין אדם לחברו והן בין אדם למקום.

והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה וגו' ושבתה עד ה' אלוקיך (ל,א)

בספר "אמרי יהודה" כותב הרב אברהם זרח אריה יהודה לייבוש הלפרין זצ"ל לרמוז בפסוק זה ענין אחד של אמונה.

כי ידוע בשם רבי ישראל מרוז'ין זצ"ל, על הפסוק "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל קל" דהיינו, כעת, איך שה"עת" תהיה לאדם. בין אם לטוב, או חס וחלילה לא, בין כך ובין כך יאמר האדם מה פעל קל בזה. כי אם חס וחלילה לא טוב, אז יאמר מה פעל קל בזה שמעניש אותי, בודאי מפני שחטאתי, ויפשפש במעשיו וישוב. ואם טוב לו, אז יאמר גם כן מה פעל קל בזה, הלא יודע אנוכי שאיני כדאי לזה ולכן יתכן שהנהגה זו היא חס וחלילה בדרך של "ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו".

לכן יפשפש במעשיו וישוב. עד כאן דברי רבי ישראל מרוז'ין. הוסיף הרב הלפרין, שגם בפסוק שלפנינו ניתן לרמוז ענין זה. "והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה - הברכה והקללה" - דהיינו, בין שיבואו עליך ברכות או להפך חס וחלילה בין כך ובין כך "והשבות אל לבבך", שתאמר מה זאת עשה ה' לי כנ"ל. ועל ידי זה "ושבתה עד ה' אלוקיך ושמעת בקולו"

והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה וגו' ושבתה עד ה' אלוקיך (ל,א)

בספר "אמרי יהודה" כותב הרב אברהם זרח אריה יהודה לייבוש הלפרין זצ"ל לרמוז בפסוק זה ענין אחד של אמונה.

כי ידוע בשם רבי ישראל מרוז'ין זצ"ל, על הפסוק "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל קל" דהיינו, כעת, איך שה"עת" תהיה לאדם. בין אם לטוב, או חס וחלילה לא, בין כך ובין כך יאמר האדם מה פעל קל בזה. כי אם חס וחלילה לא טוב, אז יאמר מה פעל קל בזה שמעניש אותי, בודאי מפני שחטאתי, ויפשפש במעשיו וישוב. ואם טוב לו, אז יאמר גם כן מה פעל קל בזה, הלא יודע אנוכי שאיני כדאי לזה ולכן יתכן שהנהגה זו היא חס וחלילה בדרך של "ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו".

פרשת נצבים

לכן יפשפש במעשיו וישוב. עד כאן דברי רבי ישראל מרוז'ין. הוסיף הרב הלפרין, שגם בפסוק שלפנינו ניתן לרמוז ענין זה. "והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה - הברכה והקללה" - דהיינו, בין שיבואו עליך ברכות או להפך חס וחלילה בין כך ובין כך "והשבות אל לבבך", שתאמר מה זאת עשה ה' לי כנ"ל. ועל ידי זה "ושבתה עד ה' אלוקיך ושמעת בקולו"

ושבתה עד ה' אלוקיך ושמעת בקולו (ל,א)

לפעמים הקב"ה מאיר לאדם את דרכו אפילו על ידי בעלי חיים.

בספר "עיני ה'" מספר הרב ד"ר מאיר וינקלר סיפור מדהים בענין זה: דניאל אביר מתגורר באחד מפרוורי העיר בני ברק. חזית הבנין שלו פונה לעבר העיר המאוכלסת בצפיפות, אולם מאחורי הבנין משתרע שדה פתוח, רחב ידיים. דניאל אוהב את מיקומו של ביתו, המשלב את היתרונות הטמונים במגורים בקרב קהילה דתית גדולה, יחד עם המרחבים של השדות הסמוכים.

אחת הסיבות לכך שדניאל מעדיף את המרחבים הללו, היא שהם נוחים לו ולחית המחמד שלו. דניאל לא מגדל בביתו כלב או חתול. יש לו תוכי גדול, ירוק כנף ופטפטן! אמנם, בדרך כלל לא תמצאו חיות מחמד בבתי דתיים, ובוודאי שלא תוכים, אולם דניאל אוהב ציפורים מכל הסוגים. וכאשר מתגוררים בבית בקצה העיר, פחות אנשים עלולים להיות מוטרדים מפרצי הקרקורים הרעשניים, התוקפים את התוכי לפעמים.

כאשר רכש דניאל את התוכי שלו, הוא החליט ללמדו מלים או ביטויים שיתאימו לסביבה הדתית בה הוא גר. לאחר אילוף ממושך וסבלני, למד התוכי לומר "גוט שאבעס" ו"שמע ישראל", ובתשובה לשאלה: "מה שלומך?" היה משיב: "ברוך ה'".!

מדי פעם הוטרדו אמנם, שכניו של דניאל מקרקוריו של תוכי, אולם ההנאה שנגרמה לילדי השכונה מן הציפור המשעשעת, פיצתה אותם על המהומה והרעש.

יום אחד, עלה דניאל על גג ביתו, לבדוק את דוד השמש שלו. זרם המים נחלש לאחרונה, ודניאל רצה לחסוך את התשלום לטכנאי, והחליט לנסות ולתקן את התקלה בעצמו. הוא עמד על הגג, והתוכי יושב על כתפו כרגיל. בעוד התוכי מקרקע בקול: "ברוך ה'! גוט שאבעס! שמע ישראל!" ניגש דניאל לביצוע מלאכת התיקון, בשיטת "עשה זאת בעצמך". בעוד הוא מתעסק עם צינורות המים, פרץ לפתע זרם מים רותחים, והקפיצו לאחור. הוא אמנם היה זריז דיו כדי להינצל מכוויות, אולם התוכי נבהל כהוגן, והתעופף הרחק מן המקום. במרחק של קילומטר וחצי בערך, במגרש כדור רגל שומם, צנח התוכי, המום ומטושטש. באותה עת, פסע לו נתנאל אלחנן לצד המגרש, כאשר הבחין לפתע בערימת נוצות בצבע ירוק עז.

הוא התקרב כדי לבדוק במה מדובר, ונדהם למראה התוכי, שהיה אמנם חי, אך חלש מאד. נתנאל הוא אדם עדין וחוב טבע מטבעו, ומיד החליט לקחת את התוכי לביתו, ולטפל בו עד שיתחזק. המחשבה השניה שהתעוררה בו היתה: כמה ישמחו ילדיו הקטנים למראה התוכי. ללא היסוס, אסף דניאל בידו את התוכי התשוש, ולקחו לביתו. לאחר מספר ימי טיפול מסור בבית משפחת אלחנן, התחזק התוכי, ולקראת סוף השבוע שב לקרקר במלוא הבטחון. חלפו שבועיים נוספים, והוא החל "לדבר". בוקר אחד, החל התוכי קורא בקול: "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד!" נתנאל לא האמין למשמע אזניו. הוא עצר על מקומו. האמנם קראה הציפור קריאת שמע? שאל את עצמו. לאחר מספר דקות קיבל את תשובתו. התוכי שב על דבריו. ובכן, הוא לא טעה! הציפור אמנם קראה קריאת שמע! לאחר שלושה ימים של קריאות אלו, הרגיש נתנאל שהוא המום. "אלישבע", פנה לאשתו, "האם חשבת על כך שאפילו אני לא קורא קריאת

פרשת נצבים

שמע - והנה לפני יצור - ציפור - הקוראת קריאת שמע כל יום! נתנאל לא יכול היה להרגע. למרות שלא היה דתי, ומעולם לא היה דתי, ידע מספיק כדי להכיר את מילות קריאת שמע. והמחשבה שציפור אומרת אותן הטרידה אותו ולא נתנה לו מנוח. לבסוף, אמר לאלישבע שהוא חושב להתפלל שחרית בבית הכנסת המקומי, כדי לומר קריאת שמע בבוקר. (לעתים השתתף בתפילות, וכך ידע שקריאת שמע נאמרת בכל יום.)

להפתעתו, לא רק שאלישבע הסכימה לכך, היא בהחלט עודדה אותו. "כמובן שעליך ללכת!" אמרה, "התוכי יכול לומר 'שמע' בבית, אבל רק יהודי יכול לכת לבית הכנסת" ואמנם, נתנאל הלך לבית הכנסת, והרגיש שם כל כך טוב, עד שהחליט לשוב למחרת. תוך זמן קצר, הפך לאחר מן התפללים הקבועים במנין של הבוקר. לבסוף, החל נתנאל להרגיש מבוכה כאשר הסיר את הכיפה מעל ראשו בתום התפילה, לאחר צאתו מבית הכנסת. יום אחד השאיר אותה על ראשו, ושוב - להפתעתו - ביטאה אלישבע את הסכמתה.

וכך, בהדרגה, החליטו השניים לסעוד סעודת ליל שבת עם המשפחה, כולל נרות דולקים וקידוש. מנהג זה הוביל אותם לרצות לשמור שבת כהלכתה, ולבסוף להרחבת ידיעותיהם ביהדות. צמאונם לדעת עוד ועוד הביא את משפחת אלחנן לסמינר של "ערכים" לזוגות צעירים. עבורם, חיזק הסמינר את המחוייבות אותה חשו עוד קודם לכן. בסמינר הושמעו הרצאות שונות מפי צוות "ערכים", וכן התקיימו סדנאות שונות, אותן ניהלו מתנדבים מקומיים. אחד מהם היה דניאל אביר. במהלך ההפסקה הקצרה, הסתובב דניאל בין המשתתפים וערך היכרות קצרה איתם. הוא הציג עצמו בפני כל אחד, וכאשר נתקל במישהו מן הסביבה, הזכיר את התוכי שנעלם לו. "האם ראית במקרה תוכי ירוק? לפני מספר חודשים נאבד לי...".

כאשר שמע נתנאל את דניאל שואל אנשים על התוכי, הבין מיד שבודאי זהו התוכי החדש "שלו". הוא לא אמר לדניאל דבר, משום שלא רצה להחזירו, אך יחד עם זאת בירר והשיג את שמו וכתובתו של דניאל. למחרת, שוחח נתנאל עם רב בית הכנסת שבשכונתו. "כבוד הרב, האם עלי להחזיר את התוכי? כולנו מחבבים אותו כל כך, ואשתי ואני קשורים אליו במיוחד, משום שדרכו מצאנו אתה דרך חזרה ליהדות".

הרב התיישב והסביר לו באורך רוח כי השבת אבידה הינה מצווה גדולה מן התורה (דברים כב: א-ג). "בתקופה זו הנך לומד ומתחזק בקיום המצוות, ולכן" הטעים הרב, "עליך להתייחס לכך כהזדמנות נפלאה לקיים מצוה חדשה. בנוסף לכך", הוסיף הרב ואמר, "ציפור זו היא שהביאה לכך שכל בני משפחתך חזרו בתשובה. האמנם אין זה מן הצדק שתקיימו את מה שהתורה מלמדת אתכם, ותשיבו את התוכי לבעליו החוקיים?"

נתנאל הסכים.

למחרת, הביא את התוכי לדניאל, והסביר לו את השתלשלות העניינים. דניאל שמח מאד על כך שהתוכי והשב לו, אך יותר מכך שמח כאשר נודע לו מה הספיק התוכי שלו לבצע בתקופת היעדרו. "ידעתי שזה רעיון טוב ללמד את התוכי שלי קריאת שמע", אמר לנתנאל בסיפוק, "אך מעולם לא חלמתי עד כמה טוב הוא הרעיון!"

פרשת נצבים

ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע (ל,טו)

בפסוק שלפנינו וכן בפסוקים הסמוכים רואים אנו שהתורה הדגישה 'היום', וכגון בפסוק שלפנינו 'נתתי לפניך היום', וכן להלן 'אשר אנכי מצוך היום', 'הגדתי לכם היום', 'העידותי בכם היום', ועוד כהנה, ועלינו להבין מה ביקשה התורה להדגיש בכך.

בעל הנר למאור, באר זאת ע"פ מה דאי' בגמ' (ע"ז ה, ב) דילפי' מדכתיב (כט, ג) 'ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע עד היום הזה', דאין אדם עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה.

לפיכך הוסיף משה רבנו בכל מקום ואמר 'היום', כיון דרק היום לאחר ארבעים שנה יש לכם לב לדעת ולהבין את כל מה ששמעתם במשך השנים הללו, ע"פ האותות והמופתים אשר ראו.

עפ"ז יש ליישב את קושית הגמ' (ברכות סג, ב) על הנאמר (לעיל כז, ט) 'הסכת ושמע ישראל היום הזה בהיית לעם, וכי אותו היום ניתנה תורה לישראל והלוא אותו יום סוף ארבעים שנה היה'.

ע"פ הנ"ל י"ל, דרק היום בחלוף ארבעים שנה, כאשר יש להם לב לדעת ולהבין ולעמוד על דברי רבם, בזה איפוא נהיו לעם.

נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע (ל,טו)

"ובחרת בחיים..." & (ל,יט)

&למה לא כתוב "ובחרת בחיים ובטוב"?

משל ליהודי שנסע ליריד עם בנו לצורך עסקים. בדרך ממהרים ואין זמן לאכול. "סו ס חנו באכסניה, והבן אכל עד להתפקע, ונרדמו. לאחר כשעה העיר האבא את הבן להמשך הנסיעה. ביקש הבן להמשיך לישון כיוון שאכל הרבה וחש בכבדות ...

בהמשך הנסיעה הגיעו לאכסניה נוספת. בעל האכסניה ערך ברית באותו היום עם סעודת-מצווה דשנה והזמינם להשלים המניין ...

באמצע הסעודה אומר הבן לאבא: "אבא, אני רואה שפה אתה אוכל לתיאבון..."

עונה האבא " : נכון, אבל אני לא משלם על כך מכיסי; פרט לכך אנו בדרך ליריד לעשות עסקים ואין זה הזמן המתאים להתיישב ליד שולחנות עמוסים; מילא אם מזמינים אותנו, וזה בחינם..."

" אומר המגיד מדובנא: כתוב, "ראה נתתי לפניך... ובחרת בחיים". למה לא כתוב "בחיים ובטוב"? כיוון שאתה אל תבחר מה טוב! אם ד' יזמן לך את הטוב, אדרבא! אבל אם לא - כך יותר טוב לך, אחרת ד' כבר היה נותן לך זאת ...

זה הסבר המשנה: "כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה". למה לא נכתב "פת במלח אכול" (לשון ציווי והוראה)?

אלא שהכוונה היא שלא צריך לאכול פת במלח דווקא; צריך לאכול דברים טובים, אבל אם לא יהיה לך,

פרשת נצבים

תאכל את זה, ואל תחפש דברים אחרים... זה לא הזמן. ניצול הזמן הוא ללימוד התורה וזוהי הרחבת "מסגרת העסקים" האמיתית!

כי המצוה הזאת וגו' לא נפלאה היא ממך וגו' בפירך ובלבבך לעשותו (ל,יא)

ויש לדייק:

- א. "לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא" - לכאורה זו חזרה.
- ב. "לא בשמים היא ולא מעבר לים" - שוב חזרה.

ובספר "נפש יהונתן" כותב הרב יהונתן בנימין כהן זצ"ל: הדבר ידוע כי חוב מוטל על כל אחד מישראל לקיים כל התרי"ג מצוות. אולם יש מצוות שקשה לקיימן, קשה שיגיעו אליהן בכלל, כגון מצוות שילוח הקן, פדיון בכור וכדומה. אך כבר הורו לנו חז"ל שגם מצוות כאלו אפשר להשיג על ידי לימוד הלכותיהן. וכפי שאמרו חז"ל "כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה".

והנה, מי יעלה לנו השמימה, הרי זהו דבר שהוא באמת בלתי אפשרי, אך מי יעבור לנו את הים הרי זה דבר שלא רק שאפשרי אלא נעשה יום יום על ידי הרבה אנשים סוחרים הנוסעים מעבר לים.

ועכשיו, יובן הפסוק. "כי המצוה הזאת אשר אנוכי מצוך היום" דהיינו תרי"ג מצוות התורה, "לא נפלאה היא ממך" כלומר - לא תוכל לומר שאי אפשר לקיים, וגם "לא רחוקה היא" דהיינו, שהמצוה היא נדירה ורחוק ממך שיגיע הדבר לקיים אותה. "לא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה" זה מדבר על המצוות שאי אפשר לכאורה לעשותם כגון אם אני כהן וצריך לקיים מצות קבורת המת, או אם אני ישראל ורוצה לקיים מצוות ברכת כהנים. "ולא מעבר לים היא" דהיינו, אותן מצוות שאי אפשר לומר שמן הנמנע לעשותן, אבל על כל פנים הם רחוקות וקשה לקיימן. על כל אלו אמר הכתוב "כי קרוב אליך הדבר מאד בפירך ובלבבך לעשותו". דהיינו, שתלמד את הפרשה של המצוה ותקח את מחשבתך במחשבה אמיתית לקיים את המצוה כשתגיע לידך, ואז "לעשותו" - זה נחשב כאילו עשית אותה בפועל.

כי קרוב אליך הדבר מאד בפירך ובלבבך לעשותו (ל,יד)

הרמב"ן פי' דכוונת התורה כאן לתשובה, דצריך להתוודות בפה ולשוב בלב אל ה', ולקבל לעשות את התורה לדורות.

ולכאורה א"כ, מדוע הקדימה התורה את הפה בלב, והלוא בתשובה צריך להקדים את הלב לפה כדאי' בגמ' (תענית טז, א) 'אמר רב אדא בר אהבה אדם שיש בידו עבירה ומתוודה ואינו חוזר בה, למה הוא דומה לאדם שתופס שרץ בידו שאפי' טובל בכל מימות שבעולם לא עלתה לו טבילה'.

ונראה לבאר עפ"מ"כ רבינו יונה בשערי תשובה (שער א' אות י"א) דמי שחטא על דרך מקרה, ראשית תשובת האיש הזה החרטה ואח"כ יעזוב דרכו כמו שנאמר 'ומודה ועוזב ירוחם', דהזכיר תחילה 'ומודה' דהיינו החרטה והוידוי, ואח"כ 'ועוזב' דהיינו עזיבת החטא, אך האיש המתייצב על דרך לא טובה תמיד. ראשית תשובת האיש הזה לעזוב את דרכו ואח"כ להתחרט, דעזיבת מחשבת החטא היא השלכת השרץ, והחרטה והוידוי במקום הטבילה.

היוצא מדבריו, דמי שמתייצב על דרך לא טובה תמיד, בא הוידוי בפה לאחר עזיבת החטא, ומי שחוטא על דרך מקרה צריך להקדים את הוידוי בפה ואח"כ לעזוב החטא.

פרשת נצבים

לפי"ז י"ל דמש"כ התורה 'בפיך ובלבבך לעשותו' קאי על החוטא בדרך מקרה, דמקדים את הוידוי בפה למעשה.

ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך (ל,יט)

"ובחרת בחיים למען תחיה" ודאי שאם בוחרים בחיים אז חיים!? אומר ה"תכלת מרדכי":

יש הרבה אנשים בעולם שאם תשאל אותם מדוע הם עובדים, יגידו כדי שיהיה להם מה לאכול. ולמה הוא אוכל? כדי שיהיה לו כוח לעבוד, ולמה הוא עובד וכו'... מסתובב במעגל כל חייו. אוכל כדי לעבוד ועובד כדי לאכול...

תשאל אותו למה אתה חי? חיל עבוד ולאכול. החיים עצמם אינם סיבה עבו. ר' על זה נאמר (תהילים י, ב' ט'): "סביב רשעים יתהלכון,

" אבל התורה אומרת: "ובחרת בחיים" איזה חיים? חיים של "למען תחיה" חיים שהם הגוף והמטרה, של עבודת ד'. ' אתה חי לא על מנת לאכול, ואתה לא אוכל כדי לעבוד. אתה אוכל כדי לעבוד את ד'. ' צריך גם לשלם עבור זה ולכן צריך גם לעבוד, אבל כל זה בשביל עבודת ד'!

"ספר המלך" מביא בשם "ספר החסידים": כל רגע אם לקורה לכן אדם שמזדמן לפניו איסור או ספק איסור והוא פורש, הוא מקיים את מצוות העשה של "ובחרת בחיים".

משמעות המצווה הזאת היא גם כפשוטו, לרצות לחיות. מצווה על בן אדם לרצות לחיות. מסופר על הרב הצדיק רבי אברהם מרדכי, בנו של החידושי הרי"ם. בצעירותו הוא חלה מאוד ועמד למות. החידושי הרי"ם ניגש אליו ולחש לו באוזן: תדע שמצווה על האדם שירצה לחיות בעולם. ויש דעה בין המחברים שזו המצווה "ובחרת בחיים". ואני מקוה שתרצה לחיות ותתרפא ותוליד בן זכר. לשמע דברים אלו התאמץ רבי אברהם מרדכי והתיישב על מיטתו ואמר: רבש ע", תן לי במתנה עוד שנות חיים, ותזכיני להוליד בן זכר ואקרא את שמו יהודה ואקיים מה שנאמר (בראשית "כ ט"ל, ה): "הפעם אודה את ד'". ד' יתברך הקים אותו מחוליו, ובאותה שנה נולד לו בן הוא האדמו"ר מגור הגאון רבי יהודה ליב בעל מחבר ספר "שפת אמת".

מוסיף "עבד המלך": טוב לומר לפעמים: רבש ע", אני רוצה לחיות ולהיות בריא ושלם, כדי שאוכל לעשות רצונך, ללמוד תורתך ולקיים כל מצוותיך, בשלמות בלי שום מונע.

הוא אומר: בעשרת ימי תשובה אנו אומרים: "זכרנו לחיים, מלך חפץ בחיים, וחותרנו בספר החיים, למעןך אלוקים חיים" אנו מקיימים את מצוות העשה של "ובחרת בחיים".

עוד: אם אדם שומר על עצמו לא ללכת במקום סכנה, מקיים מצוות עשה של "ובחרת בחיים".

כל רגע שאדם שומר על בריאותו זה נקרא שהוא מקיים "ובחרת בחיים".

ולדבקה בו (ל,כ)

צריך להבין מהו המצווה הזו "ולדבקה בו", כמדומה שרמב"ם לא מנאו בתור מצוות עשה. אך עכ"פ יש כאן זירוז ואזהרה לדבוק בו. ובכן מה הוא. והאם מי שמחשבתו מעלה שמות ויחודים כגון ציור שם הוי"ה (ע' י

פרשת נצבים

באה"ט רסי' א) או שמות ע"ב ס"ג וכיוצא בו, מקיים מצוה הזו.

והנה רבותינו שהובא בפירש"י כאן דרשו: אפשר לומר כן, והלא אש אוכלה הוא, אלא הדבק בתלמידים ובחכמים ומעלה אני עליך כאילו נדבקת בו. הרי נפלא הדבר, שעצם ההליכה והישיבה עם ה"חכמים", זהו ולדבקה בו! וזהו כעין שדרשו את ה' אלקיך תירא - לרבות ת"ח (פסחים כב.). הרי לנו בהשוואה חכמים עם האל ב"ה כביכול. וע"ע סוטה (דף יד.).

והנה הרמב"ן (דברים שם) פירש: ולדבקה בו, לומר שתהיה זוכר השם ואהבתו תמיד לא תפרד מחשבתך ממנו וכו' עד שיהיו דבריו עם בני אדם בפיו ובלשונו, וליבו אינו עמהם אבל הוא לפני ה'. עכ"ל. כלומר המחשבה התמידית בו יתברך. וראה ברמ"א (בריש סימן א). מ"ש "שויתי ה' לנגדי תמיד" הוא כלל גדול וכו'. ע"ש.

ונראה דאם האדם, גם מיוחד צורות אותיות הוי"ה הנקראים יחודים המובאים בשער רוח הקודש, כגון הוי"ה ואהי"ה במילוי הנקראים עסמ"ב וקס"א קמ"ג קנ"א וכן כל כיוצ"ב, גם הוי בכלל הדבקות, והפליא האריז"ל לשבח מי שזוכה לכוין תדיר. אפס, כי יש להוסיף ולזרז, כי העיקר ידע שלא יהיה כסתם בלא נשמה אלא ידע לפני מי הוא מכוין, ומה גם שאין כונתו אלא לעשות נחת רוח להקב"ה ורצונו עז לידבק בו יתברך. וראה במה שפירשנו בזה מדרש פליאה בספרנו פרי עץ הדר ח"א ב"הקדמה" (עמוד .) 20 וה' יזכנו.

ובכן כבר ביארו חכמינו ובפרט בספרי החסידות, כי עיקר הדבקות הוא במחשבה. אכן בתחילת העבודה אינה במחשבה כי צריך תחילה גם "מעשיו ת" כלומר לעשות מצוות מעשיות ומעשים טובים, ולהרבות בתורה. שאז ע"י המעשה מתתקן הנפש, וע"י התורה מתתקן הרוח, ואז תוכל הנשמה לבא לשבת על הכסא היינו על נפש ורוח שנתקנו. ולכן ככל שירבה בגירסה בתורה וישקוד על התורה (וניצול הזמן!) יעשה מצות ובפרט מצות תפילין ללמוד עמהם ולהיות קשורים עליו זמן רב (בגוף נקי) עם ציצית, יזכה להתעלות ולהתעלות ויגיע לשלמות. אמן כן יהי רצון.